

*La beata valenciana Magdalena Lorca.
Una aproximació a la seua biografia*

[The valencian blessed Magdalena Lorca.
An approach to his biography]

PILAR VALOR MONCHO
Universidad CEU-Cardenal Herrera
pvalor@uchceu.es

RESUM: El 24 d'abril de 1580 va morir a València la beata Magdalena Lorca. Fou soterrada al carner de l'església del convent de Predicadors, on rebien sepultura les beates del Tercer Orde, amb l'hàbit del qual s'havia vestit el cadàver. Precisament, la vinculació d'aquesta dona amb els fills de Sant Doméneç i també amb els cartoixans, en aquest cas a partir del seu pare, ermità a Valdecríst durant dues dècades, constitueix l'objecte d'aquest treball, especialment a partir de l'anàlisi de les biografies coetànies que es van escriure sobre ella.

PARAULES CLAU: Magdalena Lorca, beates, segle XVI, dominics, cartoixans

ABSTRACT: On April 24, 1580, Blessed Magdalena Lorca died in Valencia. She was buried in the ossuary of the church of the Franciscan convent of Predicadors, where the pious of the Third Order received burial, with whose habit her corpse had been dressed. From the analysis of the biographies contemporaries that were written about Magdalena, this paper seeks the connection of this woman with the Dominican friars and also with the Carthusians, in this case thanks to her father, a hermit in the Carthusian monastery of Valdecríst for two decades.

KEYWORDS: Magdalena Lorca, blessed, 16th century, Dominican, Carthusians

Recepció: 13/03/2023. Acceptació: 29/03/2023. Publicació: 10/06/2023

1. Biografies de una beata

La font fonamental per a aproximar-nos a Magdalena Lorca és la biografia que va escriure el seu confessor, fra Alfons Sánchez, i que coneixem a través del dominic Joan Gavastón, ja que la va reproduir a la seua obra *La Regla que professan las beatas de la Tercera Orden de Predicadores. La vida de santa Catalina de Seña y otras muchas desde estado que han muerto con opinión de santidad, con una Apología en defensa de la que el P. S. Domingo fue el primer inquisidor*, publicada a València el 1621 (Gavastón 1621: 389-421).

Nascut a València, Joan Gavastón prengué l'hàbit blanc i negre el juny de 1582, quan tenia entre díhuit i vint anys. Fou una figura poc rellevant dintre del seu orde. Va obtenir el títol de predicador general de la Província d'Aragó, i va compaginar la seua faceta de predicador amb el confessionari i ministeri sacerdotal. Després d'uns anys al convent d'Alacant, va tornar a València fins al 1612, quan es va dedicar a predicar i a escriure. Publicà dues obres, *Tratado de la vida espiritual de nuestro padre san Vicente Ferrer de la orden de Predicadores traduzido de latín en romance* (1614 i 1616) i *La Regla que professan las beatas de la Tercera Orden de Predicadores*. Així mateix, en queda una altra manuscrita, *Vida escandalosa de mosén Francisco Gerónimo Simón. Refiérense muchos milagros falsos i embelecocos y el Motín* (1620). A més, deixà altres escrits sobre la freqüència de la comunió, i una mena de *Flos Santorum* de l'orde de Predicadors. Finalment, morí a València el 3 d'octubre de 1623 (Pons 2021a: 147-184; 2021b: 145-182). En l'obra que va publicar el 1621 inclogué —traduïda al castellà— la Regla de les beates, les biografies de 33 d'elles i del beat Albert de Bèrgam, i la defensa de sant Doménec com a primer inquisidor. De deu de les beates, sol assenyala els seus noms i un xicotet detall bibliogràfic. Quinze més són italianes, entre els segles XIII i el XVI, encapçalades per Caterina de Siena (Pons 2020: 117-149). Els últims capítols els dedica Gavastón a cinc valencianes: sor Úrsula Aguir, Magdalena Lorca, Anna Arbuxech, sor Dominga Torres i Sor Jerònima Mira (Pons 2021a: 149-178).

El dominic no va voler atribuir-se altre mèrit que el de recapitular totes aquestes biografies, per la qual cosa, al final de cadascuna, va afegir sempre el

nom de l'autor de qui era deutor. En el cas de Magdalena Lorca, assenyala que «escribió su vida su confessor, y padre espiritual, el padre fray Alfonso Sánchez hijo de este convento, grande religioso y siervo de Dios, a petición de muchos padres graves de la cartuxa de Val de Christo» (Gavastón 1621: 422). Fra Francesc Diago, en la seua *Historia de la provincia de Aragón*, assenyala que «yo la he visto. Y es digníssima de ser leyda, por las prodigiosas y maravillosas cosas que en ella cuenta de aquella benditíssima virgen» (Diago 1599: 251).

Tal com detallarem més endavant, fou Joan Bellot, prior de Valldecríst entre 1576 i 1581, qui va encarregar l'obra al dominic fra Alfons Sánchez (Alfaura 1658: ff. 167-168; Callado 2022: en premsa). Però a més, per aquestes dates, un altre cartoixa, Miguel de Vera, que va estar a Valldecríst entre 1575 i 1585, escrigué una altra vida de Magdalena Lorca, actualment desapareguda (Civera 1655: 303).

Sobre el pare de la nostra protagonista, Pere Lorca, ermità de l'ermita de Sant Julià de la Cartoixa de Valldecríst entre 1570 i 1586, Joaquín Alfaura relata en la seua obra *Historia o Anales de la Real Cartuja de Val de Cristo* les seues molt austeres penitències i mortificacions, així com la relació estreta que mantenia amb la seua filla Magdalena (Alfaura 1658: ff. 164v-168v, 190).

2. Model espiritual lorquià

La nostra protagonista va seguir un model de vida espiritual, el de les beates, que es va generalitzar a Espanya a partir del segle XVI, i que va tenir una gran importància a la ciutat de València.

Un model, un camí, que permetia a dones —casades, vídues i sobretot, donzelles, soles o en comunitat, acollides o no a un tercer orde religiós— viure la seua religiositat fora dels àmbits conventuals, mentre mantenien la seua llibertat i autonomia, ja que se sustentaven amb el seu treball, i a més es dedicaven a l'assistència social dels pobres i dels malalts.

Estaven sempre disposades a seguir els consells dels seus confessors i guies espirituals. En les seues vivències espirituals tenien cabuda tota classe

d'experiències: meditacions, raptos, visions espirituals, revelacions, penitències, rigor ascètic, combats amb l'enemic infernal i, per damunt de tot, accés a una contemplació altíssima.

Malgrat que les seues vides estigueren mesurades pels eclesiàstics que giraven al seu voltant, les beates defengueren la seua independència, ja que ningú els impedia en la privacitat de les seues cases mortificar el seu cos amb el rigor que estimaren convenient, tenir visions espirituals, anar a qualsevol església o relacionar-se amb qui volgueren (Pons 2019: 11-20; 2021a: 11-20; 1991: 71-96).

Hi havia beates franciscanes, dominiques, carmelites, mercedàries, etc., però també hi hagué dones que no s'adheriren a cap orde religiós, com fou el cas de Magdalena Lorca, qui a pesar de tot va vestir l'hàbit de sant Doménech. Per aquest motiu fou inclosa per Gavastón entre les dones espirituals de l'orde de Predicadors.

La nostra beata havia nascut a València, al si d'una família molt humil, el 19 de setembre de 1540, festivitat de Sant Rafael. Per això mateix fou batejada a la parròquia de Sant Andreu amb els noms de Magdalena Rafaela Angèlica. Els seus pares eren el pescador Pere Lorca i Úrsula Àngela. Fruit d'aquest matrimoni van nàixer quatre fills, dos homes i dues dones; Magdalena fou la major d'elles (Gavastón 1621: 390).

Fou una xiqueta sense infància, ja que no va fer les coses pròpies de la seua edat: ni jugava ni ballava, «y si baylavan algunas dellas, no se podía acabar con ella, que baylasse con ellas, ni se entretuviesse, aunque para ello la hiziera fuerça su madre» (Gavastón 1621: 391).

Quan tenia sis anys començà a orar i a resar el rosari, una devoció pròpia de l'orde de Predicadors, i a les pràctiques ascètiques, encara que sempre procurava mantenir-les en secret. Dormia als peus del llit dels seus pares, segurament per necessitats d'espai de la casa familiar, però això no evitava que utilitzara com a coixí unes rajoles que amagava de matí. Però un dia, amb les presses, s'oblidà de retirar-les i caigueren als peus de sa mare, la qual, en pensar que eren jocs de la xiqueta, la va apallissar. Malgrat això, va continuar posant-se les rajoles de capçalera, fins al punt que se li formà un tumor al cap, que si no l'hagueren obert li haguera costat la vida (Gavastón 1621: 192).

A més, des de menuda començà amb dejunis rigorosos: només menjava un tros de pa en presència de sa mare, que després en secret vomitava fins a tirar sang. Aquesta mortificació va continuar la resta de la seua vida, ja que s'alimentava només a la nit amb un quart de ceba amb pa i un pot d'aigua (Gavastón 1621: 393, 404).

Als dejunis, unia penitències corporals que s'aplicava amb tota classe d'instruments, com cadenes de ferro o cordes grosses plenes de claus. Quan li faltaven aquests mètodes, o el seu confessor li'ls prohibia, utilitzava el manoll de claus que portava penjades a la cintura.

A les disciplines, afegia les cadenes cenyides a la cintura, que no es va llevar en molts anys, «y la aconteció una vez aversele tanto incorporado en la carne, que al quitársela sintió pena, y martyrio». Quan li van prohibir tots aquests rigors, agafava una pedra grossa i es pegava colps forts al pit (Gavastón 1621: 404-405).

Tan açotado tenía su cuerpo y martyrizado tenía aquel tierno cuerpo suyo, que la pobre sayuela que lleva no era posible llevarla apretada al cuerpo, y assí la prendía del corpiño con alfileres y dezía a su confesor: Padre temo que un día se me ha de caer la saya en medio de la calle o Iglesia, y me ha de afrentar (Gavastón, 1621: 404).

És més, procurava buscar noves maneres de penitència. Un dia va localitzar unes pinces, amb les quals les dones es depilaven les celles, i descobrint-se el braç, es va pessigar tantes vegades i d'una manera tan forta, que a trossos s'arrancava la carn, mentre vessava molta sang. Fou descoberta per la seua germana, qui va avisar sa mare, la qual ràpidament va tancar el braç amb un drap. Però com que les ferides estaven fresques i calentes, el drap s'hi va apegar, amb la qual cosa, quan l'en van retirar, aquestes es van tornar a obrir i amb això, van tornar els dolors. Aquest llenç «lo guardaba su confesor por preciosa reliquia; y ahora le tienen los padres cartuxos de ValdeChristo» (Gavastón 1621: 405).

Com en el cas d'altres beates, els confessors van tenir un paper fonamental (Pons 2021a: 172-177). Al llarg de la seua breu vida, Magdalena en va tenir

tres i un pare consultor: dos religiosos dominics del convent de Predicadors de València i un altre que pertanyia a un altre orde. El primer fou fra Onofrio Pineda, qui la va confessar durant 6 o 7 anys, des que tingué ús de raó, fins que fou enviat al convent de Santa Anna d'Albaida (Diago 1599: 250; Gavastón 1621: 393). Com que s'havia quedat sense pare espiritual, en va prendre un altre d'un altre orde, però en veure que buscava aprofitar-se de la seua relació amb la divinitat per a certs negocis particulars, va tornar al convent de Predicadors, i des d'aquell moment en avant fins a la seua mort, va tractar les qüestions de la seua ànima amb fra Alfons Sánchez.

[...] cuando comenzó a comulgar, tomó por confesor suyo a fray Onofrio Pineda, religioso deste monasterio, y túvolo por padre de su alma cosa de siete años hasta que la obediencia lo embió asignado a otro convento. Entonces a persuasión de algunas personas se fue a confessar a cierta parte. Aunque advirtiéndole que el confesor la ponía en peligro manifesto de ser tenida por santa (lo qual ella como grandemente humilde y no menos prudente, aborrecía mucho para no tener ocasión de perder los tesoros y riquezas del alma) dexó luego aquel convento y se bolvió a este de Predicadores, llamándolo puerto seguro para ella. Tomó por confesor a este padre [fray Alfonso Sanchez] [...] y perseveró en confessarse con él hasta que se fue al Cielo [...]. Y después a instancias de los religiosos cartuxos del real monasterio de Vall de Crist, escribió su vida el padre fray Alonso. Yo la he visto. Y es digníssima de ser leyda, por las prodigiosas y maravillosas cosas que en ella cuenta de aquella benditíssima virgen (Diago 1599: 250-251).

Després d'uns anys com a trinitari, el pare Sánchez va prendre l'hàbit dominic al convent de Predicadors de València, el 24 de maig de 1557. Destacà per la seua oració, ja que resava amb freqüència el psalteri sencer. Fou mestre de novicis, primer vicari del convent d'Alacant, i després primer prior del d'Aiòder, fundat el 1577, on va morir el 3 d'abril de 1588 (Diago 1599: 250-251; Vidal 1735: 512; Felici 2016: 1851-1852). Malgrat la seua experiència com a guia es-

piritual, dubtava de vegades de la veracitat dels favors espirituals amb els quals era afavorida Magdalena, fet pel qual li va comunicar les seues inquietuds a un altre company, el mestre fra Llorenç López (Pons 2021a: 175-176). Gran devot de les ànimes del purgatori (Vidal 1735: 512), li inculcà a Magdalena aquesta devoció. Per elles es mortificava, oïa moltes misses, resava, combregava, i instava el Senyor al seu alliberament o alleujament. Aquestes, agraïdes, «acabando de oyr la missa y de rezar la oración, llegaban y se la tomava la boca con notable diligencia, como toman los polluelos el bocado del pico de la clueca de su madre» (Gavastón 1621: 397). Altres vegades, quan ella ja estava gitada al llit, l'abraçaven i li dedicaven paraules amoroses per haver orat per elles. Fins i tot, quan feia les estacions a l'església de Predicadors i pregava als seus altars, «la iban siguiendo las almas, como siguen los pollitos a su madre» (Gavastón 1621: 398). No només les ajudà amb oracions, sinó també amb penitències i disciplines, «las cuales se acostumbrava a dar tan despiadadamente por las almas, que con ser con cadena de hierro, passava ordinariamente de mil açotes, que la paravan tal, que no se podía mover, ni salir de casa en muchos días» (Gavastón 1621: 398).

La recepció física dels estigmes de Crist, tal com ocorre a la vida de moltes beates (Pons 2021a: 159-161), també està present en la nostra protagonista mentre resava el rosari (Gavastón 1621: 410-411). Després de passar anys meditant els misteris de la infantesa de Crist, passà als de la Passió. Fou aleshores quan començà a fer una gran penitència, ja que desitjava patir els mateixos turments que Jesús, fins que «le sobrevinieron grandísimos dolores en manos, pies, y costado, y dezía a su confessor, que la parecía que llevaba en essas partes unos clavos atravesados» (Gavastón 1621: 411). De tot açò, el seu confessor va suposar que el Senyor li havia comunicat «los dolores de sus cinco llagas». Arran d'aquesta experiència, fou conduïda més amunt per contemplar els misteris gloriosos, on li succeïren «los raptos y éxtasis aunque perpetuamente guardó con gran cuydado, no le tomaran en público» (Gavastón, 1621: 411), ja que sant Vicent Ferrer, model espiritual de Magdalena, es mostrava prou reticent als èxtasis i als embadaliments.

[...] fue tan sumamente devota y favorecida de s. Vicente Ferrer, y la visitó el santo en tanta frecuencia y comunicó con tanta familiaridad,

que puedo decir ella a su confesor haber sido el santo su director y maestro de espíritu. Con esto la visitaron muchas veces los Santos del cielo diciendo Letanía, de que era muy devota. Viéndose cercana de Santos, por su humildad quedaba admirada y confusa, y los Santos, animándola le decían: «¿De qué te admiras y espantas? De ti a nosotros no hay diferencia; porque todos somos una misma cosa». Pasando un día por la puerta de la iglesia del convento de Predicadores de Valencia, vio todos los santos canonizados de la Orden, los cuales mirándola con singular cariño le dieron la bendición (Vidal 1735: 431).

Juntament amb sant Vicent Ferrer, a la vida de Magdalena —igual que altres dones del Tercer Orde— tenen presència altres sants de l'orde, com santa Caterina de Siena, sant Doménec, sant Pere Màrtir i sant Tomàs d'Aquino: «ellos le hablaban y animavan diziendo: de qué te admiras, y espantas, que de tú a nosotros no hay diferencia, porque todos somos una misma cosa» (Gavastón 1621: 396-367).

Magdalena Lorca fou un dels exemples escassos de beates valencianes que sabien escriure, ja que la majoria no sabia i llegia amb dificultat (Pons 2019: 190-208). En una de les seues visites als ducs de Sogorb, va escriure una carta al seu confessor que reflecteix el seu nivell alt de coneixements bíblics i la seua capacitat intel·lectual, amb un discurs estructurat amb cites i metàfores adequades (Pons 2019: 209-212).

Des de ben jove va sofrir temptacions o atacs personals del dimoni, que se li presentaven sota la forma de figures horribles, amb udols de feres i en actitud de menjar-se-la, però sempre aconseguia frustrar-les. Així, de vegades, quan pretenia entrar a la cambra on resava, trobava la figura d' «un osso muy espantoso, que la defendía la puerta» (Gavastón 1621: 396). Mentre orava, veia molts dimonis en forma d'homes i dones, que intentaven temptar-la amb delectances mundanes. Altres vegades qüestionaven la seua dedicació espiritual, perquè l'incitaven a llevar-se «essos hábitos y tocas de recogida» (Gavastón 1621: 413). La situació es va fer més complicada: se li afegiren els maltractaments, amb arrossegaments pels cabells, cops i llançaments a terra. Intentaven a tot

preu que no complira el sagrament de la comunió. Així, se li anteposaven figures aterridores quan es dirigia al confessorari a combregar, mentre feien sorolls espantosos, com si es desplomara l'església, desembeinaven espases, vomitaven hòsties i li deien que eren les seues comunions (Gavastón 1621: 414-417).

Com que no pogueren doblegar la voluntat de Magdalena, es va acarnissar amb la seua família, particularment amb son pare, «de donde la sabiduría divina sacó no menos que su conversión y fue de manera que podemos decir con toda verdad que Magdalena Lorca engendró a su padre en el ser de espiritual, así como él la engendró en el corporal» (Alfaura 1658: 165).

3. Pere Lorca, d'adúlter a ermità

Nascut al si d'una família de pescadors de València a la primera meitat del segle XVI, Pere Lorca continuà l'ofici. Fruit del seu matrimoni amb Úrsula Àngela, filla de Mateu Àngel, va tenir quatre fills. Malgrat les necessitats de la família i dels perills de la mar, va caure en l'adulteri de manera repetida. Va estar a punt de morir en la mar fins a tres vegades per una tempesta horrible; se li va incendiar la seua barraca i la barca per a pescar, motiu pel qual es va perdre la font d'ingressos de la família.

[...] iva perdido en la affición y trato lascivo con una muger sin guardar lealtad a la propia. Caía en esse vicio una y otra vez sin mirar por sí ni considerar que podía perecer sin remedio para siempre más la bondad de Dios, que lo tenía escogido para suyo, le iva a cortando los passos para el mal y mostrándole el camino de la emmienda.[...] Prosiguió pues Pedro Lorca su mal trato y el demonio assí por vengarse de su hija como para acabar con su padre le puso en notables peligros de la vida. [...]Quitóle la amiga de delante con sacarla del mundo y a él le reduxo a menor fortuna mostrándose la adversa en su trato con la pesca [...] en 3 occassiones, estando en el mar, se levantaron tan horribles y sueltas borrascas, que vuelto el barco, quedó como sepultado debajo de él cassi sin remedio humano, más librole Dios de ellos porque solo eran avisos para que se

convirtiese [...] añadiéndole otros con permitirle le quemassen el barco y barraca con que se vio probísimo (Alfaura 1658: f. 165r-v).

La situació va empitjorar quan, arran d'unes sagnies que li van aplicar per una malaltia lleu, es va quedar cec; encara més, els seus dos fills foren fets captius pels musulmans. Davant d'aquestes calamitats, la seua filla Magdalena procurava aportar alguna cosa a la família: teixia xarxes de pesca nit i dia, i resava per la salvació de son pare.

[...] orando la dichosa Madalena en esta misma iglesia de Predicadores, rogando al Señor por la salvación de su padre, y en razón desto, levántase los ojos al cielo, lo vio abierto, (como otro san Esteban) y en él dos sillas hermosísimas con grande gloria. Pues como estuviese admirada de la visión, y pensasse que podía ser aquello que veía, oyó una voz que la dixo: ¿Ves estas sillas? La una es para ti, y la otra para tu padre. [...] Con lo qual quedó esta bendita virgen muy aconsolada, y llena de alegría espiritual (Gavastón 1621: 399-400).

Totes aquestes desgràcies, més els precés de la seua filla, provocaren la conversió de Pere Lorca, qui va prendre com a guia espiritual al franciscà Nicolau Factor,¹ i començà a orar i a mortificar el seu cos. Finalment, va tornar a ser fidel a la seua dona.

Viéndose ya Pedro de Lorca llamado a Dios tan eficazmente tomó para guía de su alma al santo fray Nicolás Factor, religioso fervorosísimo y de virtudes admirables, de la santa observancia de san Francisco y comenzó

1 El beat Pere Nicolau Factor nasqué a València el 1520. Vestí l'hàbit de frare franciscà el 30 de novembre de 1538 al convent de Santa Maria de Jesús de València. Després d'uns anys d'estudis als convents de Santa Maria del Pi a Oliva i Sant Francesc de Xelva, fou ordenat sacerdot. Fou guardià dels convents de Sant Francesc de Xelva, Sant Esperit del Mont i del convent recol·lecte franciscà de la Vall de Jesús. D'altra banda, impulsà la recol·lecció en el convent de Sant Francesc de Bocairent i fou mestre de novicis en el de Sant Francesc de València. Igualment fou confessor als monestirs de les religioses de la Trinitat de València i de les Descalzas Reales de Madrid, sota mandat de Felip II. Finalment, després d'una estada breu a Catalunya, va morir a València, el Nadal de 1583 (Pons 1990: 142-147).

a darse a santos ejercicios de oración, mortificación y penitencia y alentado mucho del espíritu de este santo padre y de las oraciones de su hija Magdalena (Alfaura 1658: f. 166).

Magdalena continuava dormint als peus del llit dels seus pares. Com que no podia suportar les relacions íntimes dels seus progenitors, va demanar a Déu que li estalviara aquest tràngol. Acceptades les pregàries, «dio a sus padres tan grandes y eficaces deseos de castidad, que ambos de común consentimiento hizieron voto de ella, y lo guardaron con grande integridad desde entonces. Pedro Lorca nunca durmió en cama hasta que murió que fue por espacio de 22 años» (Alfaura 1658: f. 166).

Cap a l'any 1565, Pere Lorca exposà a Nicolau Factor el seu desig de portar una vida eremítica. El franciscà, que sabia que l'ermita de Sant Julià, que pertanyia a la cartoixa de Valdecríst estava buida, va aconseguir que els cartoixans l'admeteren com a ermità malgrat la seua ceguera. Va prendre l'hàbit i va entrar a l'ermita en 1570.

[...] fray Nicolás Factor el qual considerando que estava ciego, y que no podía seguir el camino que otros, que valiéndose de sus ojos podían discurrir por qualquier parte, ni menos sería recibido en alguna religión. Viendo que tenía deseos de vivir vida heremítica [...] sabiendo que nuestra hermita de san Julián estava vacía, lo comunicó con el padre don Gerónimo Peñaroja, professo de esta cassa, varón religiosísimo [...] y luego los dos procuraron con el convento que Pedro Lorca tuviese lo que deseava assí en quanto a vivir retirado, como en quanto a tener con que pasar la vida, pues ambas cosas conseguía como se dicesse la dicha hermita [...] le fue concedida por los padres monjes y admitido por uno de sus hermitaños . Quando el siervo de Dios lo supo se alegró muchísimo, y luego dexar entre sus parientes acomodadas a su muger y a su hija Magdalena, teniendo ya la menor en servicio de la duquesa de Segorbe, y después se vino a esta casa y en fue vestido del havito de hermitaño y se le entregó la hermita de san Julián el año 1570 (Alfaura 1658: ff. 166-167).

Aquesta ermita, que datava del 1410 aproximadament, es trobava a un turó en el camí que va de Sogorb a la cartoixa. Es tractava d'un domini més de Valldecris i, per tant, era necessari haver obtingut la plena conformitat de la cartoixa, a qui l'ermità, consegüentment, servia —habitant i cuidant de l'ermita—. Com a tal, era remunerat amb la sustentació corporal i espiritual. A l'ermità de Sant Julià, segons Miguel Ángel Català (1986: 218), se'l pot considerar un donat, no en el sentit d'estat previ a la professió perpètua dels germans conversos, sinó en el del llec que es manté en condició de tal donat sense emissió de vots, perpètuament, només mitjançant un compromís personal de servir l'orde durant tota la vida, fent donació de la seua persona. Fins i tot l'hàbit usat per l'ermità —un saial tosc marró—, recorda el dels donats cartoixans. Joaquín Alfaura, en els seus *Historia o Anales de la Real Cartuxa de Valdecriso*, ofereix detalls d'aquesta ermita i de la vida de cinc dels seus residents: Pere Lorca, el Angélico Ermitaño, Pedro Muñoz, i els senyors Joan Valero i Alfons de Isa (Català 1986: 220-226; Aguilar 2007).

Una vegada a l'ermita, Pere Lorca es va entregar a l'oració i a la contemplació. El seu pare espiritual era Jeroni Penyarroja, qui també s'havia quedat cec. Tots els dies acudia a la cartoixa i el visitava, o bé a la seua capella o a la seua cel·la. Oïa missa, i de vesprada, després de fer les estacions a l'església, se'n tornava a l'ermita, on continuava amb l'oració i la contemplació divina.

Damunt d'anar cenyit amb un cilici, s'aplicava penitències i molt austeres, a banda de mortificacions, «que no derramaba gotas de sangre sino arroyos lo que no poco confirmaron las muchas disciplinas y cadenillas de yerro que después de su muerte se hallaron hechas sangre en cierta parte de la capilla de su hermita» (Alfaura 1658: 167r). Tot el món el coneixia com «homo deciderioru por los muchos y frecuentes suspiros que iba dando a sus solas y gimiendo su alma por la presencia de su divino y celestial esposo» (Alfaura 1658: ff. 167r-v).

A més a més, igual que la seua filla, Pedro era temptat contínuament pel dimoni.

[...] muchas vezes con ser pequeño el trecho de la hermita al convento (aunque solitario) le salía en figura de un grande mastín y después de

averle undido la cabeza con disformes ladridos le arremetía y hacía del manto o pierna que parece se lo había de llevar todo derribándole en tierra algunas veces. Acudía Pedro a Dios con su corazón y con la boca maldecía a aquel perro infernal, auyentándole con la señal de la cruz con que se hacía invencible. Advirtió siempre que, aunque en algunas ocasiones, le mordió muy de lleno en las piernas, pareciéndole que se deshacía, jamás se sintió herido de su mordedura ni aun con señal de ella [...] Otras veces, en el mismo camino, le rodeaban una cuadrilla de demonios en figura de gorriones y con sus chillidos y ruidos de alas procuraban turbar de su santa meditación y aunque en una o dos ocasiones fueron tan importunos y se le acercaron tanto al rostro que turbado se cayó en una acequia que había en el camino (Alfaura 1685: ff. 168r-v).

Amb el temps, a causa de l'edat i dels infortunis que sofria, els pares cartoixans decidiren que es retirara dins dels murs de la cartoixa, a una cel·la a l'estança inferior dels donats, a la zona de la procura, on no tenia ni la soledat ni el silenci desitjat per l'algaravia continua dels criats. A pesar que el devot ermità els exhortava a la virtut, només rebia menyspreu per part d'ells.

Pere Lorca tenia també el do de poder fer miracles, ja que curava malalties perilloses —com la sordesa d'una dona—, i resava pels malalts que buscaven la seua intercessió.

Finalment, va morir el 1586 envoltat d'una aura de santedat.

[...] luego que expiró, vestido con el hábito de ermitaño, muchos de los padres monjes que se hallaron se arrodillaron y con mucha devoción le besaron los pies como a santo [...] Acudió después toda la tierra a besarle también los pies con la misma devoción y fe [...] y después lo enterraron en nuestro cementerio y según (pasado ya mucho tiempo), ha habido concordes revelaciones, está su cuerpo entre otros 4 o 5 entero, y sin corrupción (Alfaura 1685: ff. 167r-v).

4. Projectió social de Magdalena Lorca

Si tornem a la nostra protagonista, malgrat la seua discreció, la seua fama de santedat es va difondre per la ciutat. Açò va provocar que algunes autoritats volgueren conèixer-la personalment, i fins i tot, tractar-la amb assiduitat.

Fou el cas de Joan de Ribera, arquebisbe de València des de març de 1569, qui tingué al llarg de la seua vida un vincle fort amb un gran nombre de dones espirituals. Magdalena fou una de les primeres, potser fins i tot abans que la beata Margarida Agulló. Com que havia escoltat coses meravelloses de la jove, la va citar dues vegades a través d'un sacerdot que vivia a prop de sa casa, però la seua humilitat va fer que s'excusara per la seua falta de salut.

Mas la humilde Madalena respondió siempre al clérigo la escusase con su Señoría Illustrisimma, la perdonasse por amor de Dios, que por andar con poca salud, no se atrevía a yr a recibir la merced. Y aunque era assí, que estava falta della, tambien se mezclava una vergüença notable, que tenia de parecer delante su Señoría, y de que la tuviesse por santa (Gavastón 1621: 400).

Com que l'arquebisbe va detectar que per aquell mitjà no aconseguia tractar-la, va manar a un clergue del seu fisc, juntament amb un nunci de l'oficialitat del qual es va fer acompanyar, que la portaren a la seua presència. En veure'ls entrar a casa, Magdalena s'espantà perquè pensava que se l'emportaven presa, i a pesar que tractaren de consolar-la, no evitaren que s'avergonyira davant de tot el veïnat en veure que se l'emportaven entre dos ministres de justícia. Davant de tanta tribulació, va obtenir consol diví: així, només arribar al palau episcopal, mentre pujava per l'escala, se li aparegué Crist amb una soga al coll, com quan va anar pres d'un tribunal a altre, i li va dir «Hija, también me llevaron a mí assí por las calles de los Pontífices Annas, y Cayfás» (Gavastón 1621: 400-401). Reconfortada per aquesta visió punyent, va contestar a les preguntes de l'arquebisbe, el qual li va agrair la seua puresa i senzillesa i, en avant, l'atengué en les seues necessitats, fins al punt que va casar la seua germana.

Aquesta seria la germana que els ducs de Sogorb contractaren com a criada durant dotze anys, per indicació d'Alfons Sánchez, amb l'objectiu d'acostar-se a la beata. Francesc Ramon Folch de Cardona succeí el seu germà Ferran el 1564 al front de la casa ducal. Als quaranta anys estava casat amb Àngela de Cárdenas y Velasco, filla del duc de Maqueda, de qui Martí de Viciana subratlla la seua caritat, virtut, saber i bellesa (Pérez 1998: 198).

La vida de Francesc Ramon, com la dels seus avantpassats, fou la d'un gran magnat del Renaixement, amb una gran formació humanística i un gust estètic exquisit (Pérez, 1998: 208-211). Posseïa inquietuds literàries, culturals i artístiques notòries, tal com s'intueix en l'inventari dels seus béns, fet al cap de poc de morir. A València freqüentava els cercles intel·lectuals, religiosos i universitaris, on gaudia d'un prestigi enorme. De fet, uns mesos després del seu traspàs, la Universitat de València li rendí un homenatge pòstum, en el qual el catedràtic de retòrica, Gaspar Guerau, va pronunciar l'oració fúnebre (Pérez 1998: 209).

El fervor i el rigor religiós del matrimoni (Pérez 1998: 208-209), els portà a buscar la companyia de Magdalena Lorca. Potser pretenien que, amb el seu poder taumatúrgic, la beata fera possible l'embaràs tan desitjat de la duquessa que, després d'alguns anys, encara no havia engendrat un hereu que perpetuara la casa (Pons 2021a: 170). De fet, la mort del duc sense descendència provocà una pugna dura entre els seus familiars més pròxims, que només es resolgué quan la seua germana Joana Folch de Cardona es va fer càrrec del ducat (Pérez 1998: 201).

Magdalena entaulà una relació familiar sobretot amb la duquessa, que perdurà des de 1564 o 1566 fins la mort d'aquesta, el 1576. «Era cosa de extremo lo que el Duque y la Duquesa respetevan y amavan a la sierva de Dios, después que conocieron su grandísima santidad y se tenían por indignos de tenerla en su compañía» (Gavastón 1621: 412). Durant tot aquest temps acudí diverses vegades al palau ducal. Així, el 1573 fou cridada per tal de consolar la duquessa, que estava angoixada per l'incendi d'una de les seues deveses d'esbarjo, la Rodana, «donde tenían un bosque hermosísimo con diversidad de animales y fieras» (Alfaura 1658: f. 167v).

Per la seua banda, el duc la va visitar a València per tal de demanar-li oracions, ja que el rei li va demanar en 1572 que posara fi a les alteracions de Terol, iniciades el 1564, i que amenaçaven de convertir-se en una guerra oberta. Com que va fracassar la seua missió, a finals de 1573 va tornar als seus dominis (Pérez 1998: 201).

Era tal la relació que tenia Magdalena amb els ducs, que assabentats pel confessor fra Alfons Sánchez del segrest dels seus dos germans pels musulmans, pagaren el rescat del major. L'altre passà a Constantinoble, on es van negar a alliberar-lo, fins que finalment va morir en 1582, una mort que li fou revelada a Pere Lorca (Gavastón 1621:419; Alfaura 1658: f. 190).

La nostra protagonista també estigué present després de la mort tràgica i inesperada del duc, el 12 de maig de 1575 a la capital del Palància, per reconfortar la duquessa, sumida en una tristesa profunda.

[...] se apoderó de ella una melancolía tan furiosa que la reduxo a un estado deplorable. De suerte que por espacio de más de dos meses después de la muerte de su marido no hubo arbitrio para sacarla de un quarto obscuro, en donde negada a toda comunicación, solo permitía que por una ventanita, que mandó hacer en la misma puerta, se le administrase el preciso alimento para vivir. Confusa su familia a vista de tan miserable extremo a que había reducido el sentimiento a aquella afligida Señora, apurados todos los medios acudieron por último al beato Nicolás Factor, que a sazón se hallaba presidente del convento de Segorbe, para ver si con prudencia pondría en tono a aquella pobre Señora. Se tomó pues este encargo el Beato Nicolás, y después de reprehenderla con una santa libertad y verdadero zelo su falta de resignación a la disposición de la Providencia, la alentó con palabras eficaces a la conformidad con la voluntad divina (Company 1787: 119-121).

Malgrat el consol de Magdalena i Nicolau Factor, la duquessa no va poder superar tal pèrdua, i va morir l'any següent, en 1576.

5. Magdalena i els cartoixans

A la seua tornada de Sogorb, segurament Magdalena freqüentava son pare, que tal com hem vist, habitava des de 1570 a l'ermita de Sant Julià. Segons Alfaura, arran de la visita a la duquessa en 1573, va passar un temps amb son pare, on Magdalena va donar mostres de la seua espiritualitat.

[...] aviendo pues esta sierva de Dios cumplido con la duquesa se retiró con su padre a la hermita de san Julián para vivir más retirada que en el Palacio de esta Princesa por haverle sido siempre aborrecible la compañía bulliciosa y desasosegada del siglo. En ella se dio con grandísimo fervor a sus acostumbrados ejercicios alentada no poco con el vivo exemplo de su padre el qual no poco animado con las virtudes de su hija dava vuelos con su espíritu a lo más encumbrado de la perfección, siendo los dos como unos carbones encendidos con que no solo sustentavan sino aumentavan también el fuego divino de sus almas. En Madalena Lorca era tal que afirmava el confessor, el padre fray Alonso Sánchez, dominico en una relación larga que hizo de su vida a instancias del venerable padre don Juan Bellot, siendo prior de esta cassa y de otros religiosos de ella, que por la fuerza de los actos de amor que hazía se le rompían las venas del cuerpo y confessava ella que la sangre le iva suelta por él y mostrava esto ser verdad porque algunas veces hechava tanta que era admiración (Alfaura, 1658: ff. 167v-168).

Fou tanta l'admiració que va despertar entre els cartoixans, que Joan Bellot, prior de Valldecríst entre 1576 i 1581, encomanà al seu confessor, fra Alonso Sánchez, que escriguera la seua vida.² Un Joan Bellot que mantingué l'amistat amb l'arquebisbe Joan de Ribera, amb el dominic Lluís Bertrán i amb

2 Joan Bellot (1522-1605), prengué l'hàbit cartoixà a Portaceli en 1541. La seua capacitat reconeguda i les seues virtuts notables el portaren a ser sagristà, procurador, vicari, mestre de novicis, visitador de la província de Catalunya, prior tres vegades de Portaceli (1572-1574, 1581-1585, 1588-1591), dues vegades de Valldecríst (1576-1581, 1593-1599) i una d'Escalaceli, a Évora (1592-1593). Va morir a la cartoixa de Valldecríst el 17 de desembre de 1605 (Callado 2022: en premsa).

el ja anomenat Nicolau Factor. Aquest últim el va visitar diverses vegades quan fou prior, tant a Portaceli com a Valldecris, i el franciscà exercia de predicador de convent de Sant Blai de Sogorb (Ferre 2004: 159-160).

L'interés dels cartoixans cap a aquesta dona fou més enllà, fins al punt que Miguel de Vera, altre dels priors importants de Portaceli durant el segle XVI, va escriure una vida sobre ella.

Nascut a Saragossa en 1533, al si d'una família il·lustre, estudià a la universitat de Lleida i després a la de Salamanca, i es va convertir en un «hombre eminente en letras, según descubren los muchos libros que dexó escritos llenos de erudición y doctrina» (Civera 1655: 221). Aviat determinà entrar a la cartoixa, concretament a la casa de Portaceli. Va prendre l'hàbit en 1544. En 1563 fou requerit per formar part dels visitadors que havien de gestionar la reubicació dels cartoixans de Nuestra Señora de las Fuentes, raó per la qual es va fundar a la ciutat de Saragossa la cartoixa Aula Dei. Miguel tenia aleshores trenta anys, i només tenia l'experiència de deu anys de cel·la, però en la seua elecció concorregueren diferents circumstàncies: «ser natural de allá, y tener parientes honrrados, como principalmente por su mucha religión, eloquencia, hermoso aspecto, y dulce trato con que se hacía de amar de quantos de comunicavan» (Civera, 1655: 223). Una vegada complida la seua missió, tornà a Portaceli, on fou nomenat prior en 1569, però fou acusat de múltiples proposicions herètiques per dos frares. Per aquest motiu fou torturat i obligat a adjurar *ad levi* en abril de 1572, i condemnat a privació de veu activa i passiva, i desterrament a una altra cartoixa (Callado 2022: en premsa). Aquesta separació de càrrec es mantingué fins a finals de 1585, quan fou nomenat primer prior d'Ara Christi (Navarro 2004: 8-10). A l'any següent, fou elegit per segona vegada prior de Portaceli, de manera que substituïa l'aleshores inhabilitat Joan Bellot, en aquell moment acusat de sostenir proposicions herètiques i processat per la Inquisició (Callado 2022: en premsa).

Igual que Joan Bellot, Miguel de Vera estava relacionat estretament amb el cercle de l'espiritualitat valenciana de l'època, i amb els dominics (Ferre 2004: 160-161, 172-175). De fet, quan anava a València li agradava «oyr los sermones de los predicadores que con llaneza y apostólicamente sembraron la

palabra de Dios, diciendo: Espíritu y fervor busco, que sutilezas hartas se me yo» (Civera 1655: 303).

A partir de la documentació consultada, estem en condicions d'assegurar que, tal com assenyala el cronista Alfaura, Miguel de Vera estigué a Valldecrist durant el seu desterrament, per la qual cosa va poder conèixer detalls sobre la beata, i així escriure, segons Civera, *La vida de la santa Virgen Magdalena de Lorca, natural de Valencia*, una obra desapareguda actualment.

La vida de la santa Virgen Magdalena de Lorca, natural de Valencia, en 4º la qual aunque yo la he tenido en las manos más de dos veces, ja no está en casa porque un monge la dio (que no deviera ni podía) a un frayle Agustino. Y es de advertir que fr. Joan Gavastón, dominico, en el libro de las beatas de santo Domingo cap. 91 que imprimió en Valencia, pone la vida de la dicha sierva de Dios, más no es la que compuso el p. don Miguel de Vera, que tenía de cuerpo más de dos dedos de escriptura. Y la que el refiera es corta y compuesta por su confessor fra. A. Sanchis (Civera 1655: 303).

A més d'aquesta obra, Miguel de Vera, considerat un dels escriptors cartoixans de Portaceli més prolixos (Fuster 2003: 224-225), va escriure en llengua romanç *Tratado o libro de las Sinco llagas de Nuestro Señor Jesucristo*; un altre sobre la fundació d'Aula Dei i una traducció de la *Summa de la perfección Christiana*, que fou impresa a València el 1600 per desig de la comtessa de Benavent «por lo mucho que se pagó de su lectura» (Civera 1655: 302). A més, va escriure diverses obres en llatí: *Elucidiatonum paraniticarum in varia escriptura*; *Defloratio sacrae scripturae*; *Sententiae selectissimae ad pietatem et morum*; *Educatio novitiorum, seu de modo eos instituendi*; *De voto paupertatis cartusianorum*; *Sermones per multum latina quam vulgari lingua scripti*. (Civera 1655: 302-302; Fuster 2003: 204-205). Pel que sembla, en deixà moltes altres més, «tres o quatro capasos lleno de papeles escritos de su mano», que desaparegueren quan se les emportà a Granada el seu successor, el prior Esteban Salazar (Civera 1655: 303).

Magdalena no només tingué vincles amb la cartoixa de Valldecris, sinó també amb la de Portaceli. Així, el seu cronista Joan Bautista Civera, quan detalla la vida de Jaume Llopis,³ indica que aquest es cartejava amb la beata:

[...] también ayudava a la pobreza de aquella gran sierva de Dios Magdalena de Lorca, cuya vida según que ia arriba diximos anda impressa en el libro de las beatas dominicas y se carteava con ella. Y yo he visto algunas cartas que descubrían bien el fervor y espíritu de este santo.

Així mateix explica que un cartoixà ancià li va fer saber que Magdalena, de vegades elevada en esperit al cel, havia vist una multitud infinita de religiosos cartoixans, molts d'ells de Portaceli (Ferre 2004: 162; Tarín 1897: 84-85).

Magdalena Lorca va morir la nit del 24 d'abril de 1580, quan tenia quaranta anys, auxiliada pel seu confessor. Complits els seus desitjos, fou soterrada al carner de l'església del convent de Predicadors, on s'enterraven les beates del Tercer Orde de Predicadors, vestida a més amb l'hàbit «porque no quiso careciesse la que la avía criado en la vida espiritual, de sus santas reliquias en muerte, dexándonos herederos de sus virtudes y ricos con su intercesión» (Gavastón 1621: 421-422).

Conta Joaquín Alfaura que «cuando murió en el año 1582 [*sic*] le reveló Dios a nuestro Pedro Lorca por dos veces que ya estaba su hija en el cielo de lo

3 Jaume Llopis era natural de València. Després de treballar un temps per a la cartoixa de Portaceli, va prendre l'hàbit en 1532. Es va mostrar com un gran religiós, molt devot de la Passió del Senyor. Mai va eixir de la cartoixa, «[...] vivió y murió contentísimo en su celda porque nunca le encomendaron obediencia alguna por la qual huiesse de salir della para oficios de la orden y desto hazía particular gracias a Dios. Ni fue a hospedar a otra casa y así en 53 años que vivió nunca salió del término ni vio villa ni lugar alguno [...] Al fin después de a ver vivido en la orden 53 años con gran satisfacción de todos, murió santísimamente el 12 de noviembre de del año 1575 y túvose por cierto que le fue revelado el día de su muerte» (Civera 1655: 182-183).

cual no poco alegre daba continuas gracias al Señor por tan singular beneficio» (Alfaura 1658: 190).

En aquesta primera aproximació al periple vital i espiritual de Magdalena Lorca, ens hem trobat una dona que, encara que en un principi presenta molts dels trets de les beates del segle XVI, reuneix una sèrie de singularitats, com la vida eremítica de son pare, sabia escriure, i la vinculació estreta no només amb els dominics, sinó també amb els cartoixans. Cal lamentar que no es conserven ni la biografia que va escriure sobre ella Miguel de Vera ni les cartes que s'intercanviava amb Jaume Llopis, elements que, sens dubte, ens permetrien conèixer amb millor detall la seua espiritualitat o quins aspectes es consideraven més ressenyables de la seua vida.

Bibliografia

- AGUILAR DÍAZ, C. (2007) *El eremita Pere Muñoz y las Cartujas de Valldecris y Aracristi*, Salzburg, Universitat Salzburg.
- ALFAURA, J. (1658) *Historia o Anales de la Real Cartuja de Val de Cristo , fundaci3n de los muy altos Reyes de Arag3n Don Pedro IV y Don Martın, su hijo*, Biblioteca de la Cartoixa de Portaceli, Ms. c3pia de l'any 1741.
- CALLADO ESTELA, E. (2022) «A prop3sito de Juan Bellot (1522-†1605), prior de las cartujas de Portaceli, Valladecrist y Escalaceli», *Congr3s La cartoixa de Portaceli (1272-2022), vuit segles de testimoni*, Val3ncia, en premsa.
- CATALÀ GORGUES, M. A. (1986) «Proyecci3n eremítica de la cartuja de Vall de Crist», *Butlletí del Centre d'Estudis de la Plana*, 6-7, 217-226.
- CIVERA, J. B. (1655) *Segunda parte de los Anales de la presente casa de Portaceli. En que se escriben las vidas de los religiosos della, señalados en santidad. Con un catálogo de los que escrivieron libros. Y otro de las fundaciones de la casa de la presente provincia. Todo ordenado y escrito por un indigno monge della*. Ms. B1141 Hispanic Society of New York.
- COMPANY Y SOLER, J. (1787) *Vida del b. Nicolás Factor, hijo de la Provincia de Menores ouservantes de N.P.S. Francisco de Valencia: Dispuesta con arreglo a los procesos de beatificaci3n y canonizaci3n*, Val3ncia.
- DIAGO, F. (1599) *Historia de la provincia de Arag3n de la Orden de Predicadores: desde su origen y principio hasta el año de mil y seyscientos: dividida en dos libros*, Barcelona, 1599.

- FELICI CASTELL, A. (2016) *La santidad local valenciana: la tradición de sus imágenes y su alcance cultural*, tesi doctoral inèdita, Universitat de València.
- FERRE DOMÍNGUEZ, J.V.(2004) *Joan Baptista Civera, el cronista de Portaceli*, Salzburg, Universität Salzburg.
- FUSTER SERRA, F.(2003) *Cartuja de Portaceli: Historia y vida. Arquitectura y arte*, València, Ajuntament de València.
- GAVASTÓN, J. (1621) *La Regla que professan las beatas de la Tercera Orden de Predicadores. La vida de santa Catalina de Sena, y otras muchas deste estado que han muerto en opinión de santidad*, València.
- NAVARRO, H.,(2004) *Fundació de la cartoixa d'Ara Christi València*, València, Universitat de València.
- PÉREZ GARCÍA, P.(1998) *Segorbe a través de su historia: despegue económico y cambio social en la capital del Alto Palancia*, Sogorb, Publicaciones de la Mutua Segorbina.
- PONS FUSTER, F. (1990) *La espiritualidad valenciana: el Iluminismo en los siglos XVI y XVII*, tesi doctoral, Universitat de València.
- (1991) «Mujeres y espiritualidad: las beatas valencianas del siglo XVII», *Revista de Historia Moderna: Anales de la Universidad de Alicante*, 10, pp. 71-96.
- (2019) *Beatas. Mujeres espirituales valencianas en la Edad Moderna*, València, Universitat de València.
- (2020) «Las beatas dominicas italianas en la historiografía valenciana. El ejemplo de Juan Gavastón», dins E. Callado Estela (coord.), *La catedral barroca: iglesia, sociedad y cultura en la Valencia del siglo XVII*, vol. III, València, Facultat de Teologia, pp. 117-151.
- (2021a) «Mujeres olvidadas. Las beatas dominicas valencianas», dins E. Callado Estela (coord.), *La catedral barroca: iglesia, sociedad y cultura en la Valencia del siglo XVII*, vol. IV, València, Facultat de Teologia, pp. 149-178.
- (2021b) «Fray Juan Gavastón. Una vida dedicada a la defensa de la orden de Predicadores», dins E. Callado Estela (coord.), *Valencianos en la Historia de la Iglesia*, VII, València, Facultat de Teologia, pp. 145-182.
- TARÍN Y JUANELA, F. (1897) *La cartuja de Porta-Coeli (Valencia). Apuntes históricos*, València, M. Alufre.
- VIDAL Y MICÓ, F. (1735) *Historia de la portentosa vida y milagros del valenciano apóstol de Europa S. Vicente Ferrer. Con su doctrina reflexionada. Comentada la que escribió el M. R. P. M Fr. Serafin Thomas Miquel*, València.